

O ve 'Faşizmin Ayak Sesleri'

HASAN BÜLENT
KAHRAMAN

Onu ilk kez nasıl büyük bir heyecanla tanıdığımı, üzerimdeki etkisini, ona borçluluğumu adını kendisinin koyduğu 'Beyazlar Kirli' isimli kitabımın, bir ku-

şağın iç hesaplaşmalarını, içinden geçtiği yangınları göstermeye çalıştığım ve galiba bu nedenle belli bir tartışma uyandıran önsözünde uzun uzun anlattığım için burada tekrarlamayacağım. Ama, geçen gün, kitapçıda, ilk kez o yıllarda (1975) yayımlanmış kitabı 'Faşizmin Ayak Sesleri'nin yeni baskısını görünce hatırlamadığımı da söyleyemeyeceğim.

Attilâ İlhan'dan söz ediyorum.

Bazı insanlar vardır ki kendilerini tanıyanların yaşamını ikiye bölerler. Bunun için mutlaka Camus'nün öğretmeni gibi çok 'somut' bir şey yapmaları gerekmez. Belki ve hatta sadece insanlar ve yaşamla ilgili birkaç küçük ipucu vermeleri yeterlidir. Attilâ İlhan, kendisini tanıdığım yirmi yılı aşkın sürenin, aynı kentte beraber geçirilmiş beş - altı yılında bundan çok daha fazlasını yaparak kendisini benliğime, belleğime ve bilincime kazımıştır.

Daima iki Attilâ İlhan olmuştur. Dünyayı nesnelliği içinde kavrayan, onu bir 'militan' edasıyla yorumlamayan, sentezler üreten, düşüncenin, savaşımın, tutku ve iradenin Attilâ İlhan'ıyla dünyayı 'gözlüklü hamdi'nin notları'nı düşerek algılayan, kesin, mutlak ve som bir yalnızlığın, erişilmez, dokunulmaz, içine sızılmaz bir ıssızlığın, iç ürpermeleriyle çoğaltılmış gizli kederlerin, gerilimlerin, trajiklerin Attilâ İlhan'ı. Ben, ikisinden de yoğun biçimde etkilendim.

İkinci Attilâ İlhan, insanı, evrensel varoluşunun trajiği içinde bütün zaafı, bir türlü açığa vuramadığı gizleri ve bütün asabiyetiyle ele aldı. O Attilâ İlhan, insanı, daima varolmakla yok olmak arasındaki derin uçurumun boşluğunda sınımayı tercih etti. "İnsani olan hiçbir şey bana yabancı değildir" sözü gizli düsturu olmuştur. Her şiirin bir insanı varoluş durumuna tekabül etmesi de verili her gerçeğe 'hangi' sorusuyla yaklaşması da bundandır. İnsan, onda makro ve mikro kozmosların kesiştiği yerde varlığının olanca soyutluğu ama daima bir bağlamın somutluğu içinde tanımlanır. Galiba, Türk düşüncesinde ve edebiyatında insanı onun kadar deşmiş bir ikinci isim daha yoktur.

Faşizmin Ayak Sesleri, gençliğimin bu tükenmez kitabı iki Attilâ İlhan'ın eşsiz bir bireşimiydi. Paris'ten döndükten sonraki gazete yazarlığı verimlerinin ilk örneklerini toplamıştı. Şimdi, ilk baskısının ona çok yakışan siyah kapaklı cildini karıştırıyorum. 1975'lerde de bugün de benim için çok yeni, çok taze olan ve herhalde hiç eskimeyecek yazılarının 1966'ya kadar gittiğini görüyorum. Demek, bir otuz yılın kitabı!

O iki Attilâ İlhan'ın 'gazeteci' olanı bu kitabı tarihe yazmıştır. İzmir'de, bir yerel basın organında yaklaşan 12 Mart'ı nasıl sezindiğini, o dönemin siyasal, toplumsal, iktisadi ortamını nasıl birbirine bağlayarak algıladığını, aradan geçen yirmi yılda, her defasında şaşırmanın ötesinde hayranlıkla okudum. Ama, bu kadar değildir.

Bu kitabı geçirdiğim birçok iç sarsıntısında yeniden ele alışım ve daima başka duyuşlarla yerine bırakışım, neredeyse tümünü ezbere bildiğim bir dizi yazı nedeniyledir: 'Dünyayı Görmeye Gitmek', 'Ulan İstanbul', 'Belki Çok Akşamlar', 'Ah Bu Hicazkâr', 'O Akşam da Lambanızı...', 'Paskalya Kadar' ve daha birçokları... Türkiye'nin 'balyoz'la sarsıldığı bir dönemde, solun kimi kavramlarının henüz dünyada bile özümsememişken Attilâ İlhan'ın kaleminden tartışmaya açıldığı yazıların arasında, bunlar 'ben mi çok büyüktüm dünya mı çok dardı' diye soran bir 'şair - i devran'ın yeryüzüne ve insanın onun katılığıyla benliğin sonluluğu arasında yaşadığı, asla aşamayacağı gerilime düşürdüğü birer izdir.

Artık, Attilâ İlhan, ne yazık ki yalnızca 'Atatürkçülük' yazıları yazıyor; engin birikiminin, kıvılcımlı zekâsının, eşsiz yazıcılık ustalığının duyurgalarını dünyanın ve insanın çokluğuna, kendi zenginliklerine kapamış durumda. Dergilerde şiir yayımlamıyor, roman da çıkarmıyor. Oysa, ben 'yaşlanmış ama uslanmamış' Türkçeye deyişler kazandırmış bu büyük ustamın derin bir yeraltı nehri gibi yerkabuğunu kırıp yeniden bütün gü-rültüsü ve hacmiyle ortaya çıkmasını bekliyorum.

Çünkü, 'Faşizmin Ayak Sesleri'nde nice hicranların ardından hatta onların içindeyken dönüp dönüp okuduğum yazısında anlatıp, 'kim bu adam' diye sorduğu kişiyi herkesten daha iyi tanıyorum.